

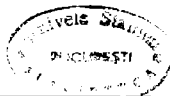
FILIALA ARHIVELOR STATULUI Județul BRĂILA

BUCUREȘTI 1983

DIRECȚIA GENERALĂ A ARHIVELOR STATULUI
DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

FILIALA
ARHIVELOR STATULUI
Judetul BRĂILA

62255/1983

BUCUREȘTI, 1983

Lucrarea a fost discutată și avizată favorabil
de Comisia științifică pentru probleme arhi-
vistice în ședința din 14 decembrie 1982.

A u t o r: NICOLAE MOCIOIU

FILE DIN ISTORIA BRĂILEANĂ

Așezat în partea de răsărit a țării, la locul de întâlnire a trei provincii românești Muntenia, Moldova și Dobrogea, mărginit de Dunărea care-și strânge pentru ultima oară apele înainte de a fi primite de Deltă și vărsate în mare, teritoriul Brăilei a fost locuit din timpuri îndepărtate. Cercetările arheologice de aici confirmă numeroase dovezi că pe aceste meleaguri a trăit și a lăsat urme ale muncii sale omul neolitic, de la care generații după generații au permanentizat prezența umană timp de aproape cinci milenii, pînă în zilele noastre. În jurul anilor 1800—1700 î.e.n. prin aceste părți locuiau tracii, iar în secolul V î.e.n., au fost prezenți sciții, de la care au rămas cazanul de bronz de la Scorțaru, necropola de la Chiscani — CCH și altele. Daco-

geții, neam al tracilor, au continuat să-și ducă viața și în aceste meleaguri, numeroase urme atestând prezența lor în diferite locuri din județ, care aveau legături strânse cu cetățile grecești.

Dintre așezările cu dovezi de cultură materială daco-getice menționăm pe acelea de la Brăilița, Chiscani, Dudescu, Spiru Harret, Sihleanu, Găvani, Grădiștea. În această din urmă localitate se află cea mai reprezentativă așezare din perioada secolelor II-I î.e.n. Grădiștea, în acest timp, a jucat un rol important în legăturile comerciale ale grecilor cu daco-geții.

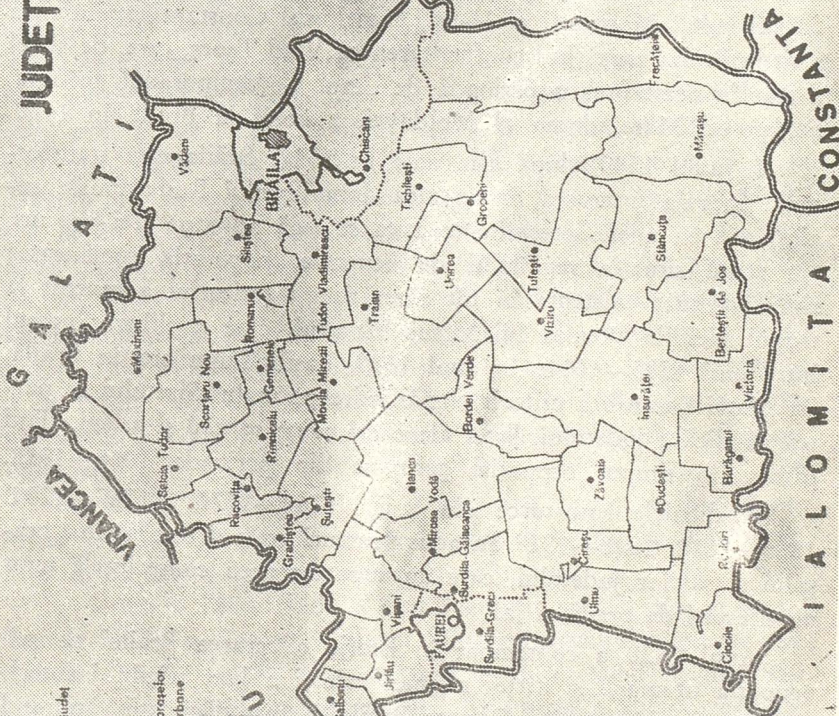
După transformarea Daciei în provincie romană, locurile strategice din această parte au fost folosite de romani, care nu puteau să lase neobservat teritoriul înalt al Brăilei situat în apropiere de Barboși unde s-au aflat un timp ostași din legiunea V-a Macedonica și unde staționa o flotilă romană. La răsărit erau de asemenea, în apropiere, cetățile Arrubium (Măcin), Dinogetia, iar la sud-est Berroe.

Elementele băștinașe daco-romane au continuat să-și ducă viața în noile condiții după părăsirea Daciei de administrația romană. Nu este exclus ca urmele din adâncurile Dunării despre care relatează istoricul Tocilescu să fi fost romane, mai ales din perioada lui Constantin cel Mare, din timpul căruia există Brazda lui Novac, care străbate teritoriul din apropiere de Drobeta-Turnu Severin și se pierde în fața Brăilei. Pe aceste locuri erau culoare de trecere pentru unele popoare migratoare, cu toate consecințele drumului de jaf și pradă.

Regiunea era deosebit de bogată, fapt confirmat și de Cronica lui Nestor, în care se relatează că în secolele X-XI, la Dunărea de Jos, erau 80 de „garoduri“, deci așezări însemnate. Dovezi ale existenței populației vechi românești din perioada sec. VIII-XI sînt atestate pe meleagurile Brăilei de numeroase așezări, dar mai ales de către cele trei necropole de la Chiscani-sat, Sihleanu și Tichilești. Cu toată vitregia vremurilor, migrațiile popoarelor ori războaiele, care au distrus multe urme de cultură materială, viața își relua cursul înlăturînd alte și alte greutăți.

Începuturile Brăilei, după cum afirmă istoricii Nicolae Iorga și Constantin C. Giurescu, trebuie căutate înainte de întemeierea

JUDETUL BRĂILA

- LEGENDA**
- Municipiu reședință de județ
 - Orașe
 - Comune
 - Limită de județ
 - Limită de comună
 - Teritoriul municipiului și orașelor
 - Teritoriul comunelor suburbane

statului feudal Țara Românească. Cea mai veche atestare documentară a numelui corect al orașului este privilegiul din 20 ianuarie 1368 acordat de Vlaicu-Vodă negustorilor brașoveni. Județul a existat, de asemenea, anterior mențiunii care este dataată în 1481, când într-un document emis de cancelaria lui Ștefan cel Mare se relatează despre ținutul Brăilei. Pînă la transformarea în raia turcească, Brăila a trăit evenimente însemnate.

În 1462 Mahomed al II-lea, cuceritorul Constantinopolului, a sosit la Brăila pregătind confruntarea cu Vlad Țepeș, care, de altfel a stat în acest oraș o perioadă de timp. Contemporanul acestuia, Ștefan cel Mare, domn al Moldovei, a venit la Brăila în 1470.

În anul 1540, după alte date în 1542, Brăila este transformată în raia turcească, în vremea domnitorului Radu Paisie, regim care cu unele intermitențe avea să țină aproape trei veacuri. Cu toată situația regimului de ocupație, populația românească și-a continuat existența în tot acest timp; teritoriul a revenit la trupul țării în vremea lui Mihai Viteazul, care a eliberat orașul între anii 1595—1601. În anul 1639 Vasile Lupu era la Brăila, iar Matei Basarab a citorit o mănăstire pe malul Siretului în partea nordică a județului, lăcaș ale cărui ruine se văd și astăzi, fiind distrus în timpul ocupației germane din perioada 1916—1918.

Războaiele ruso-turce din anii 1768—1774, 1787—1791. 1806—1812, 1828—1829 au adus vremuri grele și locuitorilor orașului și satelor județului, care au suportat greu consecințele unor manifestări de pradă și jaf.

Anul 1828 a consemnat în istorie eliberarea Brăilei de sub ocupația otomană și astfel regimul raialei a luat sfârșit, iar teritoriul a revenit patriei. Cetatea Brăilei a fost dărîmată rămînînd doar o încăpere, în subteran, care fusese destinată pentru pulberării și care se poate vedea și astăzi pe strada Cetății, precum și unele fragmente ale hrubelor de odinioară cu ieșirile denumite „poterne”.

În cîțiva ani s-a început construirea orașului după planul elaborat în anul 1834 de către Berroczyń, iar portul a cunoscut un ritm comercial intens. În 1831 au luat ființă instituțiile moderne de organizare a vieții comerciale și sociale a orașului, portului și

județului, printre care ocîrmuirea, magistratul, vama, judecătoria, comanda de foc, poliția, instituții sanitare și altele.

Dezvoltarea economică a portului și orașului Brăila a cunoscut un ritm deosebit de rapid; libertatea comerțului prevăzută în tratatul de la Adrianopol a permis deschiderea largă pentru comunicațiile cu lumea. Portului i se vor face primele amenajări începînd din 1831, construindu-se magazii de depozitare și debarcare pentru corăbiile al căror număr creștea an de an. Regimul de porto-franco instituit în 1836 a avut o deosebită însemnătate pentru economie. În port s-au făcut lucrări la chei, dar acestea erau nesatisfăcătoare pînă către sfîrșitul secolului. Exportul de cereale, prin aceste locuri, a situat Brăila în secolul al XIX-lea ca fiind principalul port al țării. Pe lîngă cereale trebuie să mai adăugăm alte categorii de mărfuri, unele în tranzit. În anul 1859, pînă la 26 octombrie, au sosit în portul Brăila 1408 vase și au plecat încărcate 1360, exportîndu-se 76.000 chile grîu, 1498 chile porumb, 208.443 chile orz și altele. În anii următori s-au făcut pași însemnați pentru ridicarea portului Brăila, unul dintre susținători fiind Mihail Kogălniceanu care, în 1884, a fost ales deputat de Brăila. Vorbind în parlamentul țării, în 1889, acesta arăta că „Brăila și Galații sînt ochii mari ai României, sînt plămîni României“.

Cunoscutul economist P. S. Aurelian a atras, de asemenea, atenția în 1885 că era nevoie de lucrări de amploare pentru ca Brăila să fie „un adevărat port european“.

În perioada 1886—1891 a fost înzestrat cu un chei modern. Docurile Brăilei au fost începute în 1886, construcția terminîndu-se în anul 1892, cu lucrări efectuate sub conducerea lui Anghel Saligny. Această poartă de comunicații cu lumea a fost înzestrată cu utilaje moderne printre care și elevatoare, care în anii următori vor funcționa paralel cu folosirea mîinii de lucru la un preț ieftin.

Secolul al XX-lea a înscris portul Brăila la dimensiuni deosebite fiind unul dintre centrele de comerț cu o pondere remarcabilă în economia țării.

Industria s-a dezvoltat, deși în ritm ceva mai lent, mai ales pînă la introducerea forței mecanice. După aceasta ritmul s-a acce-

lerat și au apărut unități diversificate în industria materialelor de construcții, rafinării, fabrica de ciment (1890), precum și morile: Verona (1867), Millaș (1881), Galiatzato (1893). În secolul al XX-lea au luat ființă alte mori de mare capacitate (Violatos, Orient, Valeriano-Lychiardopulos), precum și Rizeria Română, cea mai mare fabrică din țară de decorticat orez.

După primul război mondial se dezvoltă industria metalurgică (industria sârmei, fabrica de cuie) și se înființează Societatea „Franco-Română” care are să devină cea mai mare uzină a orașului.

*

Evenimentele politice din istoria modernă a patriei au fost susținute cu deosebită însuflețire și de locuitorii din această parte a țării.

Referindu-se la trecutul de luptă pe aceste meleaguri, în mesajul adresat municipiului Brăila cu prilejul aniversării, în 1968, a 600 de ani de atestare documentară, tovarășul Nicolae Ceaușescu a spus: „Împreună cu dumneavoastră întregul nostru popor ia parte cu bucurie la sărbătorirea acestui oraș cu un bogat trecut istoric, ale cărui destine sînt strîns legate de lupta poporului român pentru apărarea ființei sale naționale, pentru neatîrnare și progres social și care a înscris pagini luminoase în istoria mișcării muncitorești și revoluționare din țara noastră”.

Revoluția română de la 1848 a prilejuit și în această parte a țării momente de frămîntări și acțiuni, în cadrul luptei pentru eliberare socială și națională a poporului nostru. Locuitorii orașului de la Dunăre au sprijinit cu căldură pe revoluționarii moldoveni care au dat primii semnalul de începere a luptei pașoptiste în țară. Menționăm că Alexandru Ioan Cuza, alături de alți revoluționari, a reușit să obțină pașaport la Brăila, și să treacă în Transilvania și să participe la marea adunare de la Blaj din 3/15 mai 1848.

Printre revoluționarii care au condus acțiunile locale menționăm pe Dimitrie Golescu, administrator al județului, pe fratele

Cărți rare din biblioteca documentară a filialei

său, colonelul Radu Golescu, șeful oștirii, profesorii I.C. Massim, Nicolae Nenovici și alții. Manifestările populației din 20 iunie și 20 iulie au constituit momente de o deosebită semnificație. Intrarea armatelor otomane, la 31 august, pe teritoriul județului a însemnat un prolog a ceea ce avea să se întâmple la 13 septembrie în capitala țării. De altfel, încălcarea hotarelor de către turci a determinat un energetic protest față de comandantul turc, fapt care a atras atenția unor personalități de peste hotare.

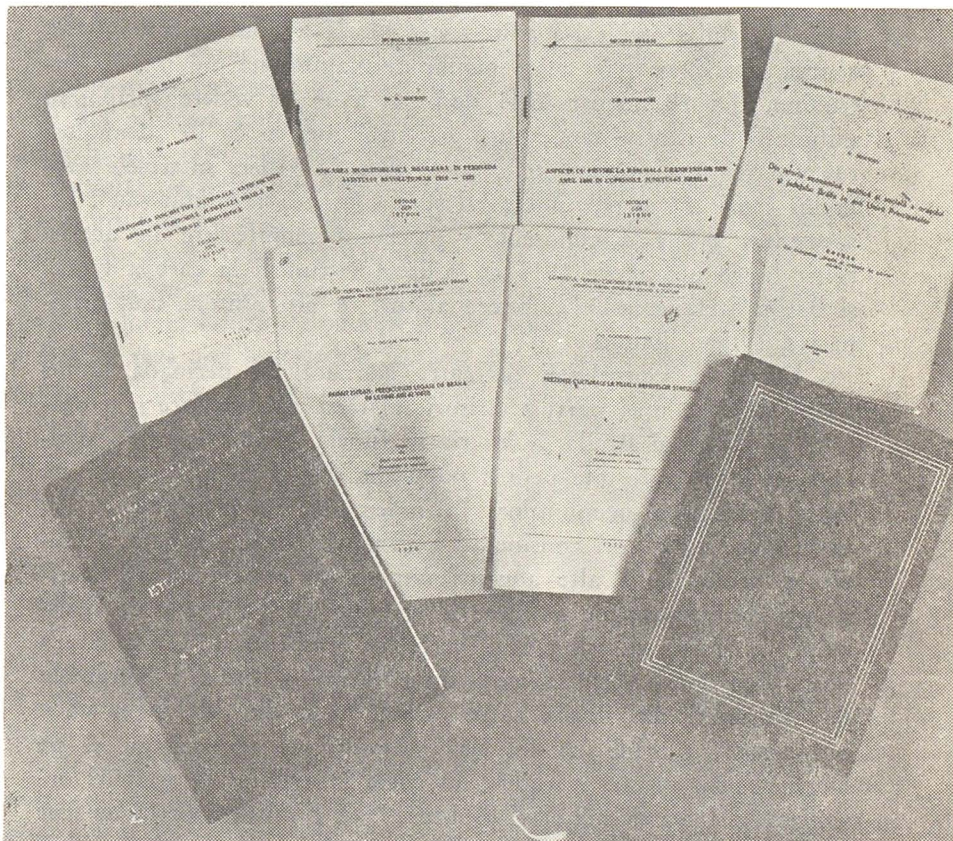
Lupta pentru Unirea Principatelor a înscris o largă participare și în această parte a țării, Brăila fiind un important centru în care era vizibilă efervescența ce se impunea pentru realizarea acestui ideal. În 1857 brăilenii au ales pentru a fi reprezentați în Adunarea ad-hoc pe Constantin Crețulescu, Grigore Filipescu, Marcu N. Duillie și Mihalache Marghiloman iar din partea țărănilor pe Stroie Ivașcu. Evenimentul Unirii Principatelor a fost întâmpinat cu multă bucurie și entuziasm, iluminarea orașului marcând momentul încă din seara zilei de 23 ianuarie. Sărbătoarea

Unirii a avut loc ceva mai târziu, la 1 februarie, cu participarea întregii populații. Secularizarea averilor mănăstirești și reforma agrară din 1864 au înscris, de asemenea, momente semnificative pe care populația le-a sprijinit cu bucurie. Venirea lui Cuza la Brăila, în calitate de domn, a însemnat alte momente de sărbătoare. Prin port au trecut diferite persoane în drum spre Constantinopol cu misiuni diplomatice. De altfel, trebuie să amintim că Vogoride, fostul caimacam, personaj de tristă amintire în perioada divanului ad-hoc al Moldovei, și-a găsit sfârșitul în județul Brăila mormântul lui aflându-se într-unul din cimitirele din oraș.

Războiul pentru cucerirea independenței deplină de stat 1877—1878, moment deosebit în istoria patriei, a însemnat și pentru locuitorii orașului și județului de la Dunăre o participare pleneră, conducerea statului acordând o deosebită atenție acestei părți din țară, nu numai datorită situației economice dar și pentru așezarea geografică, strategică, în perioada acelor ani de confruntări militare dintre cele două mari puteri: Turcia și Rusia. Primele schimburi de focuri între beligeranți, înainte de intrarea în luptă a armatei române, s-au produs la Brăila. Acțiunea eroică a maiorului român Murgescu care, în mai 1877, a luat parte la torpilarea puternicului vas otoman Hivzi-Rahman, a fost înscrisă în istorie ca un eveniment deosebit. După emiterea decretului de mobilizare din aprilie 1877, un mare număr de brăileni au fost încorporați în regimentele 9 Dorobanți (Batalionul I) și 5 Călărași (Excadronul 2) precum și în alte unități. Alături de alți ostași ai patriei și brăilenii au săvârșit minuni de vitejie pe front, unii dăruind patriei suprema jertfă de sânge.

Pentru susținerea materială a războiului locuitorii orașului și județului au participat cu deosebită însuflețire, atât prin sume de bani, cât și prin ofrande. Îndemnați de un înalt patriotism, cetățenii au inițiat și sprijinit liste de subvenție la care s-au adăugat și contribuțiile în bani ale autorităților orașului pentru procurarea de armament.

Ca și multe alte orașe și județe din țară și Brăila a avut partea sa de contribuție la susținerea războiului pentru cucerirea independenței de stat a României.

Publicații ale filialei

Lupta poporului pentru realizarea idealului de veacuri, desăvârșirea statului național unitar român, a fost sprijinită puternic în aceste locuri. Ca un fapt simbolic menționăm că, Aurel Vlaicu a făcut ultima sa demonstrație la Brăila la mitingul aviatic din 23 aprilie 1913. De altfel, curentul politic a fost puternic în această parte a țării, pe de o parte prin prezența unui număr, de personalități române, originare din Transilvania, iar pe de altă parte prin puternicul sprijin acordat cauzei naționale de către bră-

ileni. Un rol deosebit l-a avut secția locală a Ligii culturale, care a organizat în oraș un mare număr de manifestări publice. La întrunirea din 19 august 1914 deși s-a avut în vedere sprijinirea atitudinii de neutralitate, totuși s-a atras atenția ca în „dezvoltarea ulterioară a evenimentelor să se aibă în vedere interesele neamului românesc și năzuințele lui spre cucerirea idealului său“. De asemenea, Brăila a cunoscut o puternică manifestare în același spirit la 18 octombrie 1915 cu prilejul întrunirii la care a vorbit și Barbu Ștefănescu-Delavrancea alături de alți oratori, unii originari din Transilvania.

Ocupația vremelnică de către germani, în perioada anilor 1916—1918, a unei părți a teritoriului țării, printre care și a orașului și județului Brăila, a înscris în istoria acestor locuri o perioadă de grele suferințe pentru populație dar și de manifestări ale luptei împotriva ocupanților. În județ au fost înființate lagăre unde erau izolați cei considerați periculoși. Munca forțată, rechizițiile, arestările și alte abuzuri impuse de invadatori au mărit și mai mult starea de tensiune și au amplificat formele de rezistență, la aceasta contribuind și faptul că orașul vecin, Galațiul, era liber. Una dintre formele luptei de rezistență a fost și transmiterea de informații din Brăila către orașul vecin din Moldova, unde era armata română. Astfel de informații se transmiteau și pe Dunăre, prin mesaje introduse în sticle înfundate, de grupuri organizate printre care și elevi de liceu. Unii fiind descoperiți au fost executați, ca și comisarul portului, Alexandru Popovici, învinuit de organizarea unor astfel de acțiuni. Tot la Brăila au venit și unii militari evadați din lagărul de la Slatina, care au organizat rezistența pe cuprinsul orașului, cu sprijinul populației. Plecarea armatelor germane de pe teritoriul județului, în toamna anului 1918, a însemnat sfârșitul perioadei de ocupație și în același timp amplificarea manifestărilor pentru sprijinirea înfăptuirii marelui ideal național, desăvârșirea unității naționale, moment ce avea să culmineze cu actul de la 1 decembrie 1918. Acest eveniment, sărbătorit la Brăila la 13 decembrie, a fost manifestarea de plină bucurie, de entuziasm general, satisfacție și mândrie pentru împlinirea idealului atât de scump tuturor românilor.

Mișcarea muncitorească are tradiții vechi pe meleagurile Brăilei, lucrătorii portuari și apoi proletariatul industrial înscriindu-se cu manifestări deosebite. Primele acțiuni revendicative ale lucrătorilor din port au avut loc în anul 1858, apoi în 1868, urmate de altele în anii următori, remarcându-se cele din anii 1875 și 1884. Se dezvoltă de timpuriu și mișcarea socialistă, care a cuprins și la Brăila grupuri tot mai largi. În anii 1877—1878 C. Dobrogeanu-Gherea locuia în oraș și a găzduit, în anul de sfârșit al războiului de independență, timp de o lună, pe Nicolae Codreanu. Răspîndirea ideilor socialiste s-a produs și prin publicațiile care au apărut la Brăila, mai ales în gazetele locale: „Lampa“ (1886), „România viitoare“ (1888), „Unirea muncitorilor“ (1888).

În cadrul mișcării socialiste, pînă la sfârșitul secolului al XIX-lea a activat un mare număr de militanți printre care: Teodor Mănescu, Constantin Buzdugan, Izabela Sadoveanu și alții.

Începutul secolului al XX-lea a înscris noi acțiuni deși a fost dezorganizată conducerea partidului clasei muncitoare în 1899, al cărui club la Brăila se înființase în 1895.

Evenimentele din primăvara însîngerată a anului 1907 au cuprins și județul Brăila, precum și orașul unde s-a produs, ca și în alte locuri din țară, solidarizarea muncitorilor cu țărani răsculați.

În anul 1910, an de reorganizare a partidului clasei muncitoare, portul și orașul au cunoscut cele mai puternice acțiuni de pînă atunci ale luptătorilor împotriva nedreptăților sociale. Printre conducătorii socialiști și sindicaliști se aflau în primele rînduri Ștefan Grigoriu, Ștefan Gheorghiu, Panait Istrati, Gheorghe Cristescu, N. D. Cocea și alții. După încheierea primului război mondial lupta pentru revendicări sociale s-a continuat sub aspecte diferite, Brăila fiind în continuare un puternic centru revoluționar din țara noastră. Făurirea P.C.R. în mai 1921, prin transformarea partidului socialist în partid comunist, a avut o deosebită semnificație pentru lupta politică și socială în această parte a țării. Secția de la Brăila a partidului a fost constituită la începutul anului 1924 și a funcționat legal doar cîteva luni deoarece în același an au dus activități în condiții deosebit de grele, partidul fiind

trecut în ilegalitate. Înfruntând prigoana și persecuțiile comunistii au continuat lupta.

În anii crizei economice 1929—1933, muncitorimea brăileană s-a manifestat puternic mai ales în întreprinderile orașului. La Societatea Franco-Română, de plidă, erau cele mai puternice nuclee comuniste, urmărite de autorități. Perioada războiului a adus zile grele muncitorilor și întregului nostru popor.

În acele grele condiții organizația locală a continuat să întreprindă noi acțiuni, deși comunistii erau urmăriți, arestați și torturați. În anul 1943 Emil Bodnăraș a locuit un timp la Brăila și a impulsionat activitatea comunistă a organizației locale de aici, întărindu-se legătura cu conducerea centrală a partidului. În anul 1944 acțiunile se înmulțesc, printre altele se sustrag arme din depozitele de muniții germane și se răspîndesc manifeste. În noaptea de 23/24 iulie au fost răspîndite, astfel, în oraș, peste 1000 de manifeste.

Insurecția armată națională antifascistă și antiimperialistă, moment de puternică semnificație în istoria națională, a cuprins și teritoriul orașului și județului Brăila, unde se aflau peste 22.000 de militari germani. În perioada 24—29 august s-au produs deraieri de trenuri, incendieri de vagoane, ori ciocniri armate la Făurei, Gemenele și alte locuri.

Ultima prezență a armatelor germane pe teritoriul județului a fost la 29 august la Rușefu. Coloanele s-au scurs în județul Ialomița, dar acolo se aflau brăilenii din Regimentul 38 infanterie care în urma unor lupte au silit restul armatei germane să se predea.

Alături de alte locuri din țară orașul și județul Brăila s-au integrat plenar în marea bătălie care s-a desfășurat la nivel național în acele zile fierbinți ale revoluției de eliberare națională și socială antifascistă și antiimperialistă. Prin luptă, muncă și eroism și în această parte a țării se deschideau porțile pentru o nouă lume.

În perioada următoare s-a trecut la înfăptuirea unui șir întreg de acțiuni menite să transforme aspectul social, economic și politic al Brăilei, în contextul acțiunilor revoluționare din țara întreagă.

Afișe și programe privind manifestări cultural-educative ale filialei

La 14 noiembrie 1944, în urma unei puternice manifestații, s-a instaurat puterea populară, numindu-se noi oameni la conducerea prefecturii și primăriei, după ce a fost destituită vechea conducere.

Naționalizarea din 11 iunie 1948, act revoluționar de o deosebită semnificație a cunoscut intrarea în patrimoniul statului, printre alte unități și a morilor de mare capacitate, a industriei sârmei, a Societății Franco-Române, a Șantierului naval și a altora. Dezvoltarea economică din anii următori a situat Brăila în rîndul orașelor cu o puternică industrie, rezultat al procesului de transformări înnoitoare înfăptuite de eroica noastră clasă muncitoare. Vechile unități industriale s-au dezvoltat pe măsura noilor realități și fiecare perioadă a însemnat adăugarea unor noi capacități de producție, brăilenii înscriind notabile realizări an de an, cu dăruire și entuziasm.

Sînt binecunoscute peste hotarele hării numele unor întreprinderi ca : Întreprinderile de utilaj greu „Progresul“, Șantierul naval, Întreprinderea „Laminorul“, Combinatul de celuloză și hîrtie, Combinatul de fibre artificiale, Combinatul de prelucrare a lemnului, Întreprinderea de confecții Brăila și altele de unde produsele harnicilor muncitori brăileni își înscriu un binemeritat nume. De asemenea s-au dezvoltat ramuri economice noi printre care Între-

prinderea de electrocentrale și industria extractivă. Sub raportul sistematizării la perimetrul orașului s-au adăugat fostele comune suburbane devenite ulterior cartiere: Radu Negru, Lacul Dulce, Brăilița. Prin construcțiile noi suprafața orașului s-a mărit an de an și la ceea ce a fost frumos s-au adăugat alte clădiri tot mai frumoase, operă a oamenilor pentru oameni. Lîngă acestea se adaugă și edificiile social-culturale care împodobesc orașul de la Dunăre.

Mîndri de minunatele tradiții revoluționare, ca și de cele culturale locuitorii Brăilei al cărui număr a trecut de 200.000, își înscriu cu entuziasm și optimism vibrante și emoționante pagini de istorie pentru prezent și viitor.

*

Cultura, cu multiplele sale aspecte, a însemnat și pentru orașul de la Dunăre izvoare de valori. Apreciind aceste adînci semnificații, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta: „Tradițiile culturale ale municipiului Brăila — care a dat țării cunoscuți oameni de știință, cultură și artă — se îmbogățesc continuu prin dezvoltarea învățămîntului, a așezămintelor culturale, prin răspîndirea culturii în masele largi ale celor ce muncesc. În pragul celui de al șaptelea secol de existență Brăila trăiește o nouă tinerete, avînd perspective largi și luminoase de viitor“.

Istoria culturală a înscris un mare număr de personalități care s-au născut sau au trăit o parte a vieții pe aceste meleaguri. Dintre oamenii de știință menționăm pe Gh. Munteanu Murgoci, geolog, Ștefan Hepites, cel dintîi meteorolog, Mina Minovici, fondatorul școlii române de medicină și al Institutului medico-legal din capitală, Ana Aslan, cunoscut savant de renume mondial în geriatrică, Ștefan Bălan, Victor Vîlcovici în domeniul mecanicii, Edmond Nicolau în ciberntetică.

Din domeniul literaturii menținăm, în primul rînd pe Panait Istrati, personalitate de prestigiu, ale cărui scrieri sînt cunoscute de cititorii de pe multe meridiane ale globului, Tot în domeniul literaturii remarcăm pe Anton Bacalbașa, George Barozzi,

1642(7150) iunie 4, Tîrgoviște — Hrisovul lui Matei Basarab prin care întărește lui Stoica cel bătrîn, lui Dragomir și Micul, cnezi, ocină cu satul Boteni pe apa Argeșului în județul Muscel

Mihu Dragomir, Fănuș Neagu, Dumitru Panaitescu-Perpessicius, Iuliu Cezar Săvescu, Mircea Ștefănescu, Teodor Vîrgolici, Ilarie Voronca. Lîngă aceste nume s-ar putea adăuga de asemenea altele.

În lumea muzicală s-au afirmat : Haricleea Darclee, George Niculescu-Basu, Petre Ștefănescu-Goangă, Elena Teodorini, Ionel Perlea, George Cavadia, Olimpia Mărculescu, Elena Patrichi,

George Grigoriu. În domeniul picturii : Arthur Verona, Ion Teodorescu Sion, Gheorghe Naum, Mihai Gavrilov, Sorin Manolescu, Emilia Dumitrescu și alții. O parte a vieții lor au trăit la Brăila generalul Moise Groza, participant la răzobiul pentru cucerirea independenței de stat din 1877—1878 și generalul-maior Nistor Teodorescu, participant la insurecția din august 1944.

La Brăila au fost găzduite și unele personalități ale altor popoare ca Naum Vechilhargi care a editat abecedarul albanez, fiind creatorul acestui alfabet, poezii Ivan Vozov și Hristo Botev și alții care au putut să-și desfășoare activitatea pe pământul ospitalier al Brăilei.

În anii socialismului și-au înscris activitatea noi instituții de cultură în cadrul orașului Brăila printre care menționăm : Teatrul dramatic „Maria Filotti“, Societatea filarmonică „Lyra“, Muzeul Brăilei, Biblioteca județeană, Arhivele Statului. În cadrul manifestărilor culturale și-au înscris prezența și o serie de formații cultural-artistice printre care corul „Armonia“, corul „Lyra“ și altele, unele fiind distinse la festivalul național „Cântarea României“.

ARHIVELE BRĂILENE ÎN TRECUT

Organizarea arhivelor la instituțiile din Brăila s-a început după eliberarea de sub turci, consfințită prin tratatul de la Adrianopol din 1829. Aplicarea Regulamentului Organic în Țara Românească în 1831 și înființarea instituțiilor de organizare, au determinat obligativitatea constituirii dosarelor sau a „delelor“ cum se mai spunea. În Brăila dintre cele mai bine conservate arhive menționăm pe cele de la Ocîrmuire (Prefectura), Magistrat (Primărie) și Tribunal. Predările de „dele“ la anumite perioade se făceau prin „depuneri“ la Arhivele Statului București. Aceste depuneri au avut un rol deosebit, deoarece păstrarea la nivel național și restituirea după o perioadă lungă a fost singura alterantivă de urmat din pricina lipsei unui local destinat păstrării în exclusivitate a arhivelor.

8-5
Marșul Libertății
La Jurnalele Române.

Aidem, frașii, pînă la cîmă
Pînă la dom' pînă, pînă la împără
Șu altor să nu uităm,
Că s' adducem multă mîră
Pînă la mîna pînă
Șe care ne bucurăm.

Dulce este Libertatea
Dulce e Ciobăria
Pînă la Cîmă să nu uităm.

Dulce este, frașii, Dreptatea
Dulce e pînă la cîmă
Pînă la Cîmă să nu uităm pînă la cîmă

Aid' să pînă pînă la cîmă
Că în viața ne pînă la cîmă
Șu pînă la cîmă să nu uităm.

Șe pînă la cîmă pînă la cîmă
Șe pînă la cîmă, pînă la cîmă
Libertatea, să pînă la cîmă

Să pînă la cîmă pînă la cîmă
Mă să nu uităm răbda să nu uităm
Pînă la cîmă pînă la cîmă

Să pînă la cîmă pînă la cîmă
Că Dreptatea, să nu uităm
Pînă la cîmă pînă la cîmă

Aid' mîna în coa, Tigara,
Aid' mîna, să nu uităm
Pînă la cîmă pînă la cîmă

„Marșul libertății“, pagină din manuscrisul lui C.D. Aricescu.

După unificarea arhivelor celor două Principate în 1862 și organizarea Direcției Generale a Arhivelor Statului s-au făcut unele demersuri pentru înființarea în fiecare județ a depozitelor de arhivă la instituții, pentru ca acestea să le păstreze în condiții corespunzătoare. La 9/21 octombrie 1870, directorul general Gr. N. Manu trimite raport către Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice prin care cere sprijinul în acest sens relatând: „subsemnatul crede, domnule ministru, că dacă veți binevoi a vă adresa la consiliile județene ale căror sesiuni se deschid la 12/27 ale corenteii, nu se va găsi nici unul care să refuze de a înscrie în bugetul său fondurile cuviincioase pentru crearea unei arhive speciale a județului. Foloasele unei asemenea instituțiuni se vor putea lesne aprecia când se vor lua în considerațiune avantajele ce vor rezulta pentru locuitorii din județe de a avea la îndemână bine regulate și conservate cu îngrijire și siguranță, toate actele autorităților“. Se menționează că era necesară înființarea „în fiecare județ a unui serviciu special, fie cât de mic, pentru conservarea și regularea arhivelor autorităților locale“. Cu toate că ministerul a intervenit la județe, problema organizării și conservării arhivelor nu s-a putut realiza în acele condiții și a rămas multă vreme un deziderat.

Deși nu s-au creat condiții de conservare în județ a arhivelor locale, documentele istorice ale Brăilei, au fost studiate de către cercetători pe când se aflau păstrate la București. În revista „Analele Brăilei“, publicație științifică apreciată în mod deosebit în lumea cercetătorilor din țară, s-au tipărit articolele unor cunoscuți oameni de cultură printre care menționăm în primul rând, pe marele nostru istoric Nicolae Iorga, prieten al Brăilei.

În numărul festiv al acestei reviste din 1929, dedicat comemorării centenarului de la eliberarea Brăilei de sub ocupația otomană, Nicolae Iorga scria articolul „Unde este istoria Brăilei“. Convins că numai după o migăloasă cercetare a documentelor se răspunde acelor ce se gîndeau la o astfel de istorie pentru orașul „care din toate punctele de vedere ar merita-o“... „că astfel de cercetare pretinde mai întîi găsirea, adunarea și clasarea materialului“, Nicolae Iorga recomanda, în același timp, să se întreprindă

1885 Iulie 14

Nr. 2726

83
450

Președinte obște

Demarșul Comitetului revoluționar al județului Brăila

Președinte obște, din județul Brăila. În scopul de a afla împreună
cu comitetul revoluționar

- Să se poartă
- Să se facă
- Să se facă

În scopul de a afla împreună cu comitetul revoluționar, urmând să
se facă o listă de persoane care s-au ocupat de propagandă
în județul Brăila, în scopul de a afla împreună cu comitetul
revoluționar

Ministrului de Interne Nicolae Golescu

Demarșul Comitetului revoluționar al județului Brăila
din data de 14 Iulie 1885

Nicolae Golescu

Brno 1888
sk. 12
4051

1848 iulie 14, București. Ordinul ministrului Nicolae Golescu prin care face cunoscută numirea comisarilor de propagandă revoluționară în județul Brăila.

cercetări serioase pentru strângerea arhivelor locale care erau în acea vreme împrăștiate și dădea o apreciere noțiunii de documente arătând că „istoria este viața noastră, a tuturor, și în toate prvințele“... „orice răvaș, orice însemnare pe un dos de carte e o revelație de viață și atîrnă de istoric s-o prezinte“. Recomandă ca toate instituțiile să amenajeze arhiva (prefectura, tribunalul, căpitănia) menționînd aici rolul *Arhivelor Statului*. Arată că prin aceasta face mai „întîi temelie pe urmă casa“ și recomandă să se aranjeze bine documentele. Apreciază că aceasta „Brăila să facă încet gospodărește și complet prin opera solidară a tuturor fiilor și prietenilor ei“. Astăzi cînd s-au scris cîteva istorii ale Brăilei, cînd arhivele sînt organizate, cînd există o filială a Arhivelor Statului apreciem în mod deosebit cuvintele lui Nicolae Iorga, marele nostru istoric.

ARHIVELE STATULUI — TEZAUURUL DOCUMENTAR

Filiala Arhivelor Statului Brăila a început să funcționeze în anul 1953 fiind subordonată serviciului regional Galați și avînd de la început raioanele Călmățui, Filimon Sîrbu și Brăila. În anul 1968 a devenit organ județean, fiind subordonată Direcției Generale a Arhivelor Statului.

În anii socialismului arhivistica românească a cunoscut dimensiuni și realizări de mari proporții, nebanuite de înaintași. Sursa documentară pentru lucrările de istorie, alte științe ori activități practice, este asigurată prin permanenta grijă de ocrotire a arhivelor de către partidul și statul nostru. Decretul 353/1951 precum și Decretul 472/1971 republicat în 1974, privind Fondul Arhivistic Național și Legea 63/1974 privind Patrimoniul Cultural Național au orientat munca arhivistică în direcția unei bune organizări, conservări și folosiri, intensificîndu-se activitățile de control și îndrumare la instituții și organizații obștești, fapt ce a dus la îmbogățirea depozitelor cu noi surse de valori documentare.

Un număr mic dar entuziast de oameni au participat cu toată energia, perseverența și dăruirea la activitatea arhivistică și în această parte a țării.

Filiala deține un număr de 282 fonduri și colecții, totalizând un volum de circa 4000 m.l.

Fondurile sînt grupate pe probleme după structură, dintre care redăm pe cele mai importante :

Fondurile administrative

Prefectura județului Brăila (1831—1948), *Primăria municipiului Brăila* (1831—1948), *Primăria comunei suburbane Brăilița* (1892—1950). Lîngă acestea se mai adaugă preturi, precum și 107 primării comunale.

Fonduri economice :

a) *Industriale* : *Fabrica de ciment „Stînca” Brăila* (1894—1950), *Rizeria română Brăila* (1904—1950), *Șantierul naval „Viitorul”* (1950—1966), *Întreprinderea „Laminorul”* (1950—1955), *Carierele de piatră Turcoaia* (1942—1949) ;

b) *Muncă și Ocrotiri sociale* : *Inspectoratul regional al muncii Brăila* (1919—1948), *Camera de muncă Brăila* (1924—1948), *Societatea pensionarilor Brăila* (1930—1948), *Societatea „Fii apărători ai patriei”* (1915—1942) ;

c) *Agrare* : *Camera de agricultură Brăila* (1926—1949), *Consilieratul agricol Brăila* (1921—1930), *Inspectoratul agricol Brăila* (1931—1947), *Serviciul agricol Brăila* (1932—1939), *G.A.S. „Salcia”*, (1949—1957), *C.A.P. Valea Cînepii* (1950—1970).

d) *Comerț — mijloace de transport* : *Camera de comerț și industrie* (1921—1940), *Vama Brăila* (1919—1975), *Sfatul negustoresc* (1920—1948), *Căpitănia portului Brăila* (1915—1950), *Diracția docurilor Brăila* (1886—1961), *Serviciul hidraulic* (1932—1948).

Fondurile judecătorești :

Tribunalul județului Brăila (1831—1952), Curtea cu jurați (1869—1938), Judecătoria urbană Brăila (1894—1952), Judecătoria rurală Ianca (1880—1949), Judecătoria rurală Niculești Jianu (1916—1952), Judecătoria rurală Viziru (1918—1952), Avocatura statului (1896—1949), Judecătoria de muncă Brăila (1933—1948), și alte unități din cadrul justiției.

Fonduri școlare :

Școala publică nr. 1 Brăila (1851—1906), Inspectoratul școlar al județului Brăila (1910—1948), Liceul industrial de băieți (1936—1949), Liceul comercial de fete (1936—1948), Institutul „Sancta Maria“ (1915—1920) și alte școli.

Fonduri personale și familiale :

Avesalom V. Avesalom (1906—1948), Vasile Antohi (1899—1970), Vasile Goraș (1914—1945), Ioan Dumitrache (1878—1929), Constantin D. Aricescu (1848—1940), Sorin Manolescu (1915—1975), Alexandru Verona (1837—1977), Spiru și Gheorghe Hasnaș (1871—1944), general Nistor Teodorescu (1915—1979), Nicolae Țane (1836—1976), George Georgescu-Teologu (1878—1911) și altele.

Dintre documentele mai vechi menționăm hrisovul emis de cancelaria domnitorului Matei Basarab, la 3 iunie 1642, prin care întărește lui Stoica Dragomir și Micul, fiii jupîniței Ana, ocina peste satul Boteni pe apa Argeșului în județul Muscel și Pădureț. Documentul dă amănunte despre haiducii căpitanului Gurbet care au distrus unele documente menționînd că acest fapt s-a întîmplat în timpul lui Șerban voievod care s-a războit cu Moise Secuiu. Referindu-se la perioada anterioară, documentul menționează că „în vremea lui Mihnea voievod, fiul lui Alexandru, au ținut acești oameni megieși aceste ocine în bună pace“. Documentul este origi-

Bilet de intrare la Adunarea ad-hoc

nal, în limba slavonă, scris pe pergament cu semnătura domnitorului Matei Basarab.

Un alt act din 12 mai 1647 este ispisocul lui Vasile Lupu, domnitorul Moldovei, prin care întărește dreptul de ocină asupra unor săliști la prețul de 250 galbeni. De asemenea hrisovul lui Alexandru Constantin Moruzi privind unele moșii din Moldova. Din anul 1785 se păstrează o poruncă de la domnitorul Alexandru Mavrocordat în privința judecății răzeșilor de pe unele moșii din Moldova, iar din anul 1813 două porunci date de Scarlat Calimachi privind delimitări de moșie. Menționăm, de asemenea, hrisovul lui Petre Mavrogheni, din anul 1788 precum și ofise domnești din secolul al XIX-lea.

În ofisul domnitorului Mihail Grigore Ghica, domnul Moldovei, din 8 ianuarie 1844, se acordă rangul de spătar lui Grigore Ioan Derescu, răsplată a împlinirii datoriilor. Un alt ofis, al aceluiași din 19 mai 1853, confirmă rangul de ban al lui E. Moruzi.

Un act din aprilie 1858 emis de caimacamul Vogoride numește în camera epitropicească pe aga Dimitrie Lupu, iar altele, emise de cancelariile domnilor Mihail Sturza, Gheorghe Bibescu etc., fac de asemenea parte dintre documentele păstrate în depozite.

Fondurile administrative

Furnizează un număr mare și variat de documente, constituind adevărate izvoare ale istoriei. Printre acestea un loc de primă importanță îl are fondul *Prefectura județului Brăila* din perioada anilor 1831—1949. Un mare număr de acte din acest fond se referă la situația țăranimii din satele județului, cu aspecte interesante din viața economică și socială rurală. Din mulțimea de documente menționăm o jalbă din anul 1831 scrisă de locuitorii satelor Cuptoarele, Ibiș și Rama din județul Brăila, în care se arată situația grea din lumea satelor, din județul Brăila, în urma aplicării „Regulamentului Organic“... „Câteva obiceiuri vechi am avut vedem că toate au rămas jos și acum ne-am împovărat cu tot“ ... „și cu un cuvânt toate obiceiurile pământului s-au pierdut și tot alte poveri au picat pe capul nostru“. O altă jalbă a locuitorilor satului Colțea, relatează: „nu putem trăi din pricina bătailor că în toate zilele ne bate și cu vină și fără vină“. Fondul deține o bogată sursă de informații privind viața țărănească în perioada următoare. Astfel unele date se referă la aspectele sociale rurale din perioada 1835—1859, reformele agrare din anii 1864, 1921 și 1945.

De un interes aparte sînt statisticile și catagrafiile sătești cu informații demografice importante. Altele se referă la transhumanță, la păstorii transilvăneni, la trecere, sau adăpostirea lor temporară, prin aceste părți ale țării.

Un număr mare de documente privesc activitatea economică din port și oraș. Se semnalează astfel, construirea în 1835 a șantierului naval al orașului și în 1854 a primei mori mecanice, iar în perioada anilor 1859—1866 a rafinăriilor de la marginea orașului unde era adus petrolul brut care era prelucrat și apoi exportat. Date interesante consemnează construirea primei fabrici de ciment din țară, a fabricii de celuloză și, la sfîrșitul secolului trecut, a morilor de mare capacitate recunoscute în sud-estul Europei. Activitatea comercială este oglindită în documente care oferă date despre comerțul de vite în Turcia și Austria din prima jumătate a secolului al XIX-lea precum și vînzarea și transportul cerealelor

și a altor mărfuri cu vasele pe Dunăre. Pentru stimularea comerțului a fost înființată o Deputăție mercantilă (1838) și o Bancă Filemborică (1845) precum și unele societăți de asigurare printre care „Înaintarea comerțului“ (1858), „Unirea“, „Brăila“ și altele.

Parte integrantă a istoriei naționale, istoria Brăilei a consemnat participarea cu entuziasm la marile evenimente din istoria patriei, documentele oglindind susținerea cu dăruire a cauzelor naționale și sociale în lupta pentru libertate, independență, suveranitate și o viață mai bună.

Despre revoluția română de la 1848 pe teritoriul orașului și județului Brăila, informațiile se referă la aspectele locale ale evenimentelor petrecute în această parte a țării. Documentele oferă date privind sărbătorirea constituției revoluționare care a avut loc în centrul orașului, la 20 iunie, activitatea lui Dimitrie Golescu, administratorul județului și a fratelui său colonelul Radu Golescu, în conducerea evenimentelor. Deosebit de interesante sînt relatările despre manifestația populară din 20 iulie de la Brăila și activitatea comisarilor de propagandă revoluționară, organizarea și activitatea gărzii naționale. Despre evenimentele de la sate din anul 1848 sînt de asemenea informații de primă însemnătate. Rapoartele comisarilor propagandiști din județe și alte relatări către administrație oferă cercetătorului un câmp larg de investigare în problemele sociale din această parte a țării în timpul revoluției române de la 1848.

Evenimentele politice legate de Unirea Principatelor sînt consemnate, de asemenea, în documente. Din 1857 se păstrează cererile pentru Divanul Ad-hoc, gruparea unionistă de la Brăila avînd în componența sa și pe Constantin A. Crețulescu devenit și președinte al Comitetului Unionist din București, în această calitate prezentînd „Dorințele românilor“ în care se prevedea, printre altele, unirea într-un singur stat și cu un singur guvern. Alte date se referă la alegerea domnitorului Cuza, la 24 ianuarie 1859, en-

1870 octombrie 9, București. Adresa Direcției generale a Arhivelor Statului către Ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice în care se apelează pentru construirea cîte unui local de arhivă în fiecare reședință de județ pentru păstrarea documentelor create de instituțiile publice.

tuziasmul populației și sărbătorirea marelui eveniment al Unirii de către brăileni. Un raport al prefecturii menționează că la 1 februarie orașul a fost „teatrul unei serbări naționale care a rămas vie în memoria locuitorilor acestui oraș“. Venirea lui Cuza la Brăila în calitate de domn, unirea definitivă din ianuarie 1862, secularizarea, legea rurală, trecerea unor persoane prin port, în drum spre Constantinopol, cu diferite misiuni diplomatice și alte evenimente sînt consemnate de asemenea în documente.

Mișcarea muncitorească și tradițiile de luptă sociale pentru o viață mai bună sînt ilustrate de asemenea în izvoare documentare de o certă valoare istorică, reliefîndu-se în mod deosebit acțiunile din perioada anilor 1910—1933, cu date semnificative privind situația clasei muncitoare, condițiile grele de muncă, organizarea lucrătorilor portuari.

Despre acțiunile lucrătorilor portuari din 1910, relatează rapoartele zilnice ale poliției către prefectură, care conțin date interesante asupra impresionantelor manifestări muncitorești de la sediul sindicatului, de pe strada Carantinei, participarea muncitorilor din oraș și a lucrătorilor portuari la greva generală, cuvîntările pe care le-au ținut Ștefan Gheorghiu și Panait Istrati în fața muncitorilor, intervenția autorităților, poziția vătafilor pe care militanții socialiști i-au numit „lipitorile portului“. Alte informații se referă la acțiunile din anul 1913 cînd docherii au acționat împotriva proprietarilor de elevatoare. Din perioada 1914—1916 documentele dau informații referitoare la lupta politico-socială din acești ani. Criza economică din perioada 1929—1933 este oglindită în rapoartele către prefectură de la diferite autorități locale și corespondența cu autoritățile centrale. Deși în ilegalitate comuniștii brăileni s-au manifestat puternic și, prin influența pe care o aveau în fața muncitorilor, au determinat chiar manifestații de stradă.

Tradițiile culturale sînt, de asemenea, oglindite în fondul menționat. Începuturile învățămîntului național din Brăila ilustrează eforturile pe care le-a făcut neobositul dascăl Ioan Penescu pentru promovarea și dezvoltarea școlii naționale pe aceste meleaguri. Condițiile grele ale începutului învățămîntului, lipsa de înțelegere

a autorităților locale, deși au îngeunat drumul nu au oprit mersul spre cunoaștere și lumină. Începuturile teatrale la Brăila sînt consemnate în 1851 cînd Costache Halepliu era „directorul teatrului național din Brăila“ și cînd trupa de teatru constituită aici a mers în turneu în alte orașe pentru a da reprezentații. Și în Brăila au venit actori în turneu printre care trupa lui Matei Millo precum și a lui Mihail Pascali ori a lui Iorgu Caragiale. Printre societățile culturale din Brăila menționăm Societatea culturală a meseriașilor „Mihai Eminescu“, Societatea filarmonică „Lyra“, Cercul cultural „Voltaire“ și altele. Din domeniul culturii mai menționăm documente care consemnează inițiativa lui Anastase Simu, brăilean de origine, prețuitor al artei, care a hotărît să doneze statului colecția de tablouri pe care o poseda, actul de donație înscrind cuvintele „le fac danie în veci națiunii“.

Tot în cadrul fondurilor administrative se înscrie și cel al *Primăriei municipiului Brăila (1831—1949)*. Documentele constituie o temeinică bază de informații economice, social-politice și culturale pentru istoria orașului și portului. O statistică din anul 1832 precizează cîteva obiecte care erau în orașul nou, însemnînd astfel „9 mori, dintre care cinci de vînt și patru de cai“.

Pornind de la aceste date modeste se constată, din studiul documentelor, că economia brăileană s-a înfiripat și dezvoltat; astfel în anul 1859 a luat ființă „o moară cu cuptor“ care măcina și putea fabrica 4000 de pîini, zilnic, fiind prima brutărie mecanică din Brăila. Documentele oferă informații deosebite privind evoluția industriei în această parte a țării.

Activitatea portuară este ilustrată în mod deosebit mai ales în perioada de început de la eliberarea de sub turci. Prevederile Tratatului de la Adrianopole privind comerțul a avut însemnătate pentru dezvoltarea comerțului internațional. În 1848 cantitatea de produse exportată prin Brăila a fost de două ori mai mare decît cea ieșită prin Galați. Unele informații se referă la taxa cheiaului și ancorajului pe care Magistratul orașului o impunea vaselor care intrau în port, precum și la calea ferată care trecea prin orașele Galați, Brăila, Buzău, Ploiești, București. Drumul de fier a fost dat în exploatare în 1872, în timp ce stația C.F.R. Brăila s-a

SALLE RALLY.

LE 25 MARS 1881

CONCERT

Sous le patronage de son Excellence le Ministre de la Grèce en Roumanie

Monsieur RAZI.

doné par Mrs G. CAVADIA & B. PAPASOVICH

POUR LA

Défense Nationale Hellénique

avec le gracieux concours de

Madame H. HARTOULARY,

les Messieurs: Vincent, Magel, Bolatti, Pelouzis, Krilling, Lerman,
Mame, Mayer, Michailidi, Pauchek, A. Rodothento, D. Rodothento,
Sial, Korbulj, et la Société Chorale Grecque de Braila.

PROGRAMME:

I. PARTIE

- I. FLOTOW Overture Alessandro Stradella Orchestre
- II. STRADELA Air d'Église avec accompagnement Violoncel & Piano, chanté par Mrs Cavadia
- III. a) HAUSER La berceuse | pour Violon, B. Papasovitch.
b) PAPPINI La Lontananza |
- IV. DONIZETTI Duella per Contralto & Baryton de l'Opéra Favartta, Mme Hartoulary & Cavadia
- V. FARISINI 1) Scène choeurs Grecs

H 25 ΜΑΡΤΙΟΥ

Poésie declamée par Mrs M. DELIBACALI

II. PARTIE

- VI. FARISINI Fugues et choeurs accompagnements d'Orchestre
- VII. ALBANI Quatuor à 4 voix avec une femme chanteuse par Mrs Hartoulary
- VIII. BERIOT Scène de ballet fantasie pour Violon, B. Papasovitch
- IX. XINDA Fugue à quatre voix pour Tce & Baryton Cavadia & Lerman
- X. PAPASOVICH March "IANINA" pour Orchestre

1881 martie 25. Afişul concertului dat cu concursul marelui cântărețe Haricleea Darclée.

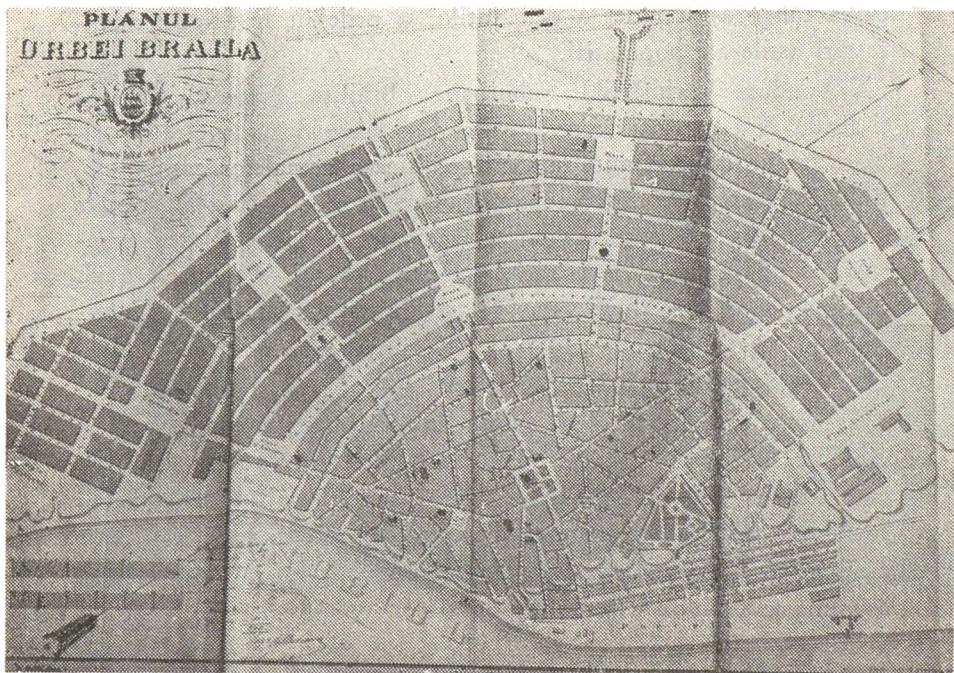
clădit încă din 1869, avînd chiar în acel an șef al „Stației stradei ferate“. În fond se află informații și despre unele instituții cu caracter comercial: Deputăția mercantilă, Camera de comerț, Tribunalul comercial și Banca filemborică.

Alte documente se referă la introducerea iluminatului și tramvaiului electric. Menționăm că dacă în București a existat un timp pe lângă tramvaiul electric și cel cu tracțiune animală, la Brăila electrificarea liniilor de tramvai a fost de la început integrală.

În anul 1901 tramvaiul electric circula la Brăila, din centrul orașului, făcîndu-se legătura cu stațiunea „Lacu-Sărat“, pe o distanță de 5 km. Date interesante se referă la evoluția carantinei din port, asistența sanitară. Aspectele culturii sînt relevate într-o altă serie de documente. În anul 1859, italianul Iacopo Billi, venit la Brăila a primit 200 de galbeni pentru a organiza în oraș un teatru în limbile română și italiană.

Dintre evenimentele naționale fondul prezintă un volum mare de informații privind participarea la războiul pentru cucerirea independenței de stat a României (1877—1878) precum și sprijinul material dat de locuitorii brăileni care au contribuit cu bani și obiecte, alături de unele instituții. Comitetul municipal a oferit suma de 6 000 lei pentru cumpărarea de tunuri și 30 000 lei pentru puști peabody. Alte documente se referă la festivitățile prilejuite de revenirea Dobrogei, străvechi pămînt românesc, la teritoriul patriei. Au fost ridicate trei arcuri de triumf, orașul a fost iluminat sărbătorește, iar strada portului a căpătat denumirea de calea Dobrogei. Într-un entuziasm general armata română a parcurs drumul din centrul orașului pînă spre port și apoi spre debarcadere unde oficialitățile centrale, venite la Brăila, și cele locale au urmărit festivitățile de pe bordul vaporului „Ștefan cel Mare“.

Alte date se referă la lupta de rezistență de pe teritoriul orașului și județului Brăila împotriva ocupanților germani în primul război mondial. Perioada de la 23 decembrie 1916 și pînă la 29 octombrie 1918 a înscris în istoria locală regimul de ocupație

1883 august 30, București. Planul orașului Brăila întocmit de arhitectul C.S. Budeanu

germană cu cei peste 10.000 de ostași inamici care au introdus în oraș o atmosferă de teroare, efectuându-se arestări și internări în lagăre. Bărbații între 17—55 de ani erau obligați să presteze munci pentru ocupanți. Un mare număr de ordonanțe militare, care s-au păstrat, confirmă atmosfera apăsătoare ce domina în oraș. Una dintre ordonanțe date de colonelul Platzman arăta că „locuitorii din Brăila sînt din nou avertizați de a se supune dispozițiilor în vigoare, nesupunerile arătate în ultimul timp de repetate ori la noi se întîmpină cu cele mai aspre pedepse“. Față de actele de sabotaj comandatura germană a impus interzicerea intrării civililor în port. Un mare număr de brăileni a participat la lupta de rezistență, unii fiind condamnați ori deportați în Germania. Ple-

carea din oraș și județ a ocupanților a prilejuit justificate manifestări ostile ale populației.

Fondurile primăriilor suburbane : Brăilița, Nedelcu Chercea și Radu Negru oferă cercetătorului alte surse documentare referitoare la istoria economică și social-politică a actualelor cartiere din Brăilei. Se cuprind astfel aspecte despre întreprinderile industriale în acel perimetru, munca salariată mai ales de la Societatea Franco-Română, Fabrica de ciment, Industria sârmei, Șantierul naval, despre participarea brăilenilor la manifestări social-culturale, reformele agrare din anii 1921 și 1945, situația familială a locuitorilor de la marginea Brăilei.

Filiața mai deține și un număr de 84 fonduri comunale provenind de la fostele primării și consilii populare (1864—1968) în cantitate de 350 m.l. Dosarele conțin acte și documente privind economia rurală, proprietatea funciară, evoluția problemei țărănești primele cooperative agricole de producție, inventarul agricol, evenimente politice, aspecte demografice.

Fondurile economice oferă cercetătorului alte date interesante. În cadrul industriei menționăm informații deosebite despre fabrica de ciment Ioan G. Cantacuzino pentru perioada 1888—1949. Cimentul de calitate superioară produs aici a folosit la construcția multor obiective din țară dintre care docurile din Brăila, Galați și Constanța precum și podul de la Cernavodă. Analizele efectuate asupra cimentului în diferite perioade de timp ca și durabilitatea construcțiilor la care a fost folosit i-au adus confirmarea internațională.

Cercetătorul poate afla informații și date despre o altă întreprindere Rizeria română care a luat ființă ca societate pe acțiuni în anul 1904. Capacitatea era de 3000 de vagoane anual. Documentele pentru perioada 1904—1950 se referă la procurarea materiei prime (orezul), prelucrarea și comercializarea în diferite piețe din țară și străinătate.

Portul Brăila. 1901.

În cadrul sectorului Muncă și ocrotiri sociale, un rol deosebit a avut Inspectoratul muncii Brăila care cuprindea un teritoriu în care se includeau județele : Brăila, Covurlui, Tutova, Tecuci, Râmnicu-Sărat, Tulcea. Documentele consemnează informații referitoare la problemele muncitorești (conflicte de muncă, contracte de muncă, organizări de sindicate). De un interes aparte sînt referirile privind înființarea Școlii proletariene „Ștefan Gheorghiu” din Brăila în anul 1925.

Criza economică din perioada 1929—1933 este oglindită într-un mare număr de documente. Printre întreprinderile din oraș, la Societatea Franco-Română se semnalau cele mai multe manifestări cu caracter politic și economic. La 12 iunie 1932 muncitorii au organizat o întrunire prin care au cerut măsuri eficiente în combaterea șomajului și îmbunătățirea condițiilor de viață. Rapoartele unor inspectori consemnează aspecte privind activitatea comunistă și sindicală din acea perioadă. Interesante sînt și sta-

tisticile privind întreprinderile și numărul de salariați. Orașul Brăila avea în 1928 un număr de 26 întreprinderi cu 3200 de salariați iar în port erau 2500 de lucrători. În acest timp orașul avea 104.233 locuitori. Organizarea școlilor profesionale de ucenici a constituit o preocupare privind specializarea forței de muncă, în anumite sectoare ale industriei mai ales. În anul 1922 Brăila avea 4 astfel de școli ai căror ucenici efectuau ore de practică paralel cu frecventarea cursurilor.

Informații cu caracter economic, social și politic se pot găsi, de asemenea, în fondul Camera de muncă. Printre acestea menționăm rapoartele și corespondența privind situația muncitorimii precum și statisticile. Se consemnează astfel, exportul de cereale în 1933 care s-a ridicat la circa 1.379.000 tone. Numărul de salariați industriali era în creștere. Dintre întreprinderi Societatea Franco-Română avea cel mai mare număr de lucrători (868). Aflăm de asemenea date și despre unele reuniuni internaționale printre care și cel de al XIII-lea Congres general al meșteșugarilor din România care s-a ținut la Brăila, în iulie 1935.

Fondurile cu caracter agrar cunosc o bogăție de informații privind situația economică și socială a locuitorilor satelor, agricultura județului, zootehnia și silvicultura pentru perioada 1921—1949. Dat fiind caracterul cu precădere agrar al județului, în această perioadă, informațiile diferite au o semnificație aparte. Datele se referă la delimitarea vetrelor de sat, a loturilor agricole, a pășunilor comunale, la numărul și rasele diferitelor animale, la gospodăria rurală și relațiile sociale ale sătenilor, la împroprietări, câmpuri de experiență, cursuri de popularizare a agro-zootehniei, întreținerea pădurilor, sericicultura etc. De o valoare deosebită se apreciază că sînt documentele privind reformele agrare din anii 1921 și 1945. De asemenea în activitatea de creștere a animalelor, fie în sector particular, fie în sector de stat, se menționează rolul pășunilor la fiecare comună.

Un alt fond important din grupa comerț-mijloace de transport îl constituie Camera de comerț și industrie Brăila. Documentele cuprinzînd perioada 1921—1940 se referă la activitatea comercială a orașului și portului Brăila, statistici privind exportul

57/9/4
G. Dabija
Ingenier-Furnisor

Bucuresti
23, Romania, 93

67
191

SECTIA INCASSO

Y.

Le contabilitate
Le M. C. B. C.

Domnule Primar,

Subsemnatul in calitate de procurist al "GAZETEI TRANSILVANIA" din Braşov, cu onoare va prezint aici anexat, Apelul Comitetului de conducere al municipiului siar, cu rugaminta calda sa bine voiti, sa opasie bugetului pe 1914-15, sa ne veniti cu noua in ajutor sub gra de forma veti bine voi.

Ori cat de mica ar fi ajutorul ce Onor. Dv. Oficiul ne-ar pute da, pentru noi sa fi cea mai incurajaro.

cu aceasta prezinta, va rog, Domnule Primar, primirii respectuoase si sigurarii de felina ce va pastrez.

REPREZINTANTA ADMINISTRATIVA
A ZIARELOR DE PESTE MUNI
Bucuresti

Le comitetului
Be
9/11

D. S. al Domnului PRIMAR al URBEI

Braila

de cereale, traficul fluvial de vase. Între anii 1921—1940 numărul de vase a oscilat între 230—670 anual. În anul 1921 erau în oraș 133 stabilimente industriale cu o putere de 10.041 c.p. și cu un număr de 3420 lucrători. Interesante sînt dosarele de înscriere a firmelor individuale în număr de 5240 și firme colective — 644. Aspecte comerciale se găsesc și în fondurile: Sfatul negustoresc și Organizația județeană Brăila a sindicatelor din industrie și comerț.

Fondurile portuare conțin documente din perioada 1915—1961, cu date despre activitatea portuară și traficul fluvial în general și în special la Dunărea de Jos. În apropierea portului, datorită condițiilor prielnice oferite puteau să fie adăpostite vasele pentru iernat. În iarna anului 1940—1941 au fost astfel aduse pentru staționare peste 300 de vase — mai ales pe canalul Măcin care a oferit condiții geografice mai bune. Statisticile mișcărilor de nave conțin date interesante ca și documentele care se referă la situația economică și social politică a muncitorilor din port.

Un alt fond portuar, Direcția docurilor Brăila conține de asemenea date despre activitatea fluvială pentru perioada 1886—1961. Construite sub directa conducere și supraveghere a lui Anghel Saligny, docurile Brăilei ca și ale Galaților au avut un rol economic deosebit. Magazia de cereale — silozuri a fost clădită în anul 1891, iar un an mai târziu a luat ființă uzina care furniza energie pentru manipularea și curățirea cerealelor. Introducerea elevatoarelor a permis mecanizarea muncii și rapiditatea la încărcarea și descărcarea vaselor. Informații interesante cuprind și documentele cu statistici, evidența vaselor, aspecte din lupta muncitorilor pentru îmbunătățirea condițiilor de viață, naufragiile pe coasta Mării Negre în perioada 1896—1935, observații meteorologice pentru perioada 1896—1934.

Informații valoroase conțin și documentele cu referire la lucrările Serviciului hidraulic care prezintă aspecte importante nu numai pentru portul Brăila ci și pentru toate porturile românești de la Dunărea de Jos. Unele date se referă la relațiile cu societăți de navigație printre care: Navigația Fluvială Română (N.F.R.), Societatea Română de Navigație pe Dunăre (S.R.D.), Societatea

Strada Republicii din Brăila

Franceză de Navigație pe Dunăre (S.F.N.D.), la lucrări de dragaj, studii hidrografice, consolidarea de diguri, recuperări de nave. În anul 1935, de pildă, a fost scoasă fierăria epavei monitorului otoman Lufti-Djelil (scufundat în anul 1877 pe canalul Măcin), valorificându-se astfel 140.000 kg. fier vechi.

Fondurile bancare se înscriu ca surse de cunoaștere a activității economice. Documentele se referă la operațiile bancare, situațiile financiare ale unor întreprinderi din oraș și județ, situația materială a comercianților și exportatorilor de cereale. Un rol important l-a avut capitalul oferit la cererea unor societăți ca „Franco-Română“, „I. G. Cantacuzino“, „Rizeria Română“ și altele.

Fondurile judecătorești, oferă, de asemenea, o bogată documentație referitoare la situația economică, socială și politică a orașului și județului Brăila. Un număr mare de dosare se referă la litigiile dintre țărani clăcași și arendașii ori proprietarii de moșii, în perioada anilor 1831—1864, la păstorii transilvăneni în trecere prin

aceste părți, și la așezările nou înființate mai ales acelea din sudul județului. Alte date se referă la hotărnicii de moșii, încălcări de hotare în dauna țăranilor, comerțul cu cereale și în special exportul prin portul Brăilei, organizații cooperatiste rurale și rolul băncilor sătești în economia satelor. Aspecte social-politice se pot studia de asemenea într-un număr mare de documente. Printre acestea menționăm pe acelea privind greva ciurarilor din 1868 una dintre primele manifestări ale lucrătorilor portuari brăileni precum și actele de constituire a unor sindicate ca : sindicatul docherilor „Progresul“, al metalurgiștilor „Oțelul“, al brutarilor „Pâinea“ ori al altor categorii de muncitori ca tăvălucari, rujari, elevatoriști.

Activitatea Blocului Muncitoresc Țărănesc și urmărirea comuniștilor sînt consemnate într-un alt număr de acte judiciare. Se relatează astfel că la unele întreprinderi printre care și Societatea Franco-Română sînt muncitori comuniști care întreprind acțiuni de propagandă împărțind manifeste și răspîndind ziare interzise. În anul 1934 a fost constituit un comitet județean U.T.C. a cărui activitate s-a remarcat în mod deosebit. Cercetătorul poate găsi și surse documentare privind lupta antifascistă, începînd din anul 1934, cînd a fost organizat un comitet local. Alte date se referă la situația grea din anul 1940 cînd au fost arestați comuniștii și îndepărtați din oraș suspectii sau cei care se manifestau a fi adepții comuniștilor.

Fondurile școlare conțin date interesante pentru istoria învățămîntului brăilean cu referiri la școlile de stat și particulare. Deosebit de utilă pentru acest scop este studierea corespondenței Liceului comercial de fete, precum și a Școlii publice Brăila care oferă cercetătorului o imagine de ansamblu a evoluției învățămîntului comercial și al celui general în perioada de începuturi. Învățămîntul profesional de asemenea poate fi studiat în fondurile deținute de filială, care deține o bogată corespondență mai ales pentru perioada interbelică.

Alături de aceste categorii de documente filiala păstrează cu aceeași grijă *fondurile personale și familiale* provenite de la persoane fizice, adunate cu pasiune de către arhiviști, în perioada de

1925—1931. Scrisori de la Panait Istrati

trei decenii de existență. Depunând an de an perseverență și strădanie s-a reușit să se strângă documente valoroase care se adaugă tezaurului deținut de filială. Dintre fondurile personale și familiale menționăm :

Fondul personal Constantin D. Aricescu (1848—1940), date și referiri interesante despre evenimentele legate de revoluția română de la 1848, unire și altele, pe care le-a trăit și la care a participat cărturarul născut la Cîmpulung Muscel, fost director al Arhivelor Statului din București. Dintre manuscrise menționăm cursurile intitulate „Pruncul român“, „Marșul libertății“, „Oadă la cetățeanul Eliade“, „La deputatul Cuza“, „Oadă la eroina română“, „Triumful guvernului provizoriu“. Se păstrează biletul de intrare la Adunarea Ad-hoc pentru ședința a unsprezecea în 1857. Alte

documente se referă la viața de familie și la perioada anilor 1871—1876, când a fost director al Arhivelor Statului București.

Fondul personal General Nistor Teodorescu (1915—1979). Personalitate remarcabilă, a locuit în orașul Brăila timp de aproape jumătate de veac. Deși s-a născut în altă parte a țării, a iubit orașul de la Dunăre și s-a considerat întotdeauna brăilean. În timpul vieții a fost prieten statornic al Arhivelor Statului și a hotărât să doneze la depozitele acestei instituții un mare număr de documente. De un interes deosebit sînt memoriile referitoare la participarea sa la susținerea actului insurecțional de la 23 August 1944, colonel fiind, în fruntea Regimentului 3 grăniceri, aflat în partea de nord a țării, în sectorul Mălini, pe baza comunicatului ascultat la radio, a deschis, primul în țară, lupta împotriva germanilor, obținînd victoria în acele locuri și făcînd un mare număr de prizonieri. Fapta sa a fost recunoscută și pe plan internațional în publicațiile militare de specialitate. Generalul german Paul Klatt, comandantul Diviziei 3 munte, împotriva căroră au luptat ostașii români, în acea noapte de neuitat sub conducerea colonelului Nistor Teodorescu, relatează : „Teodorescu lucrase perfect, Divizia a tras consecințele“. De asemenea, generalul maior sovietic Merkulov consemna într-un ordin de zi despre „acțiunile pline de succes ale Regimentului 3 grăniceri“.

În afară de memorii fondul mai conține fotografii de familie, corespondență cu alți veterani, participarea sa la războiul antihitlerist, brevete de decorații, aspecte privind participarea la diferite acțiuni culturale, printre care unele comune cu reprezentanții ai Arhivelor Statului.

Fondul personal Vasile Antohi (1899—1970). Fondul conține documente cu referire la mișcarea muncitorească din Brăila. Participant activ și conducător al mișcării sindicale a cunoscut personal pe I.C. Frimu, Gheorghe Cristescu, N.D. Cocea, Ștefan Gheorghiu și a luat parte la conducerea unor acțiuni în perioada primilor ani de la încheierea primului război mondial. Dintre documente menționăm corespondența personală cu date despre viața social-politică a Brăilei și activitatea sindicală din anul 1920. Memorii privind activitatea sa ca sindicalist și secretar al sindicatului metalur-

1937 februarie 11, Deva. Scrisoare de la dr. Petru Groza

gist „Oțelul“, redactor al gazetei „Farul marinarilor“, membru în conducerea unor sindicate ale muncitorilor portuari.

Fondul personal Vasile Goraș (1914—1945). Profesor distins, cu pregătire temeinică s-a născut la Botoșani și a fost director al Liceului „Nicolae Bălcescu“, în perioada anilor 1919—1931, 1936—1941. Dintre documentele fondului menționăm corespondența cu Nicu Apostolescu, C. Niculescu Basu, Mihail Sebastian, relatări despre viața culturală și învățământul brăilean.

Fondul personal Vasile Gîlcă (1868—1975). Colonel în armată s-a preocupat de strângerea unor valoroase documente pe care le-a predat la Arhivele Statului. Fondul conține memorii și alte date referitoare la primul război mondial, schițe, hărți, fotografii din anii 1916—1918, documente privind familia generalului Cernat cu care se înrudea, precum și însemnări despre familia căpitanului Gheorghe Ignat, erou al luptei pentru unitate națională.

Fondul familial George Georgescu Teologu (1878—1911). Poetul s-a născut în anul 1891 în București și a locuit cea mai mare parte a vieții, pînă în 1966, la Brăila. Poeziile sale patriotice au

fost apreciate, unele fiind puse pe muzică de către compozitori ca : Eduard Caudella, A. Castaldi, I. Paschil. Fondul conține manuscrise, corespondență, fotografii și partituri. Din corespondență menționăm prefața semnată de Take Ionescu și introducerea întocmită de Mihail Dragomirescu la volumul „Flamuri tricolore“. În fond se mai păstrează și unele documente ale familiei Dobroneanu cu referire la războiul pentru cucerirea independenței de stat a României.

Informații de o deosebită valoare documentară pot fi obținute și din studiul colecțiilor printre care planurile, hărțile, starea civilă parohială și comunală care de asemenea se păstrează cu grijă la filială.

Colecția de planuri și hărți este cuprinsă în perioada 1619—1970 și se referă în majoritate la orașul și portul Brăila, marcând aspecte semnificative din evoluția lor. De o deosebită valoare documentară este planul orașului Brăila din anul 1867 cu mențiunea tuturor clădirilor existente la acea dată. Alte planuri se referă la unele aspecte privind introducerea tramvaiului electric — cu marcarea traseelor, electrificarea, delimitarea perimetrului construcțiilor industriale, sistematizări de străzi, aprobări de construcții de clădiri, zonele verzi ale orașului. Un alt număr de planuri se referă la teritoriul județului, modificări administrative sau la vatra unor sate sau comune cu delimitările în anumite perioade.

Cea mai veche hartă datează din anul 1619 reprezentând de fapt, o filă a atlasului „Theatrum mundi“ a lui Guillaume Blaeu. Alte hărți se referă la Dunăre, la teritoriul țării și la unele județe.

Colecțiile de stare civilă parohială (1831—1864) și comunală (1865—1896) păstrate la filială cuprind peste 5000 de registre din 83 comune. Unele consemnează nașterea unor personalități ca Panait Istrati, Constantin Sandu-Aldea, Dumitru Panaitescu-Perpessicius, Haricleea Darclée, Maria Filotti și alții. O cercetare minuțioasă a registrelor poate furniza date interesante demografice ori pentru toponimie sau onomastică.

489/1946 93

Ministerul de Războiu

Brevet

Noi Ministru Secretar de Stat la
Departamentul de Războiu adevărim că prin
Inaltul decret N° 3087 din 7 Iunie 1916
Majestății Sa Regele a binevoit a conferi
Ordinul „Steaua României” cu spade
în gradul de Cavaler, Sublocotenentului Teodorescu
N. Nistor, din Regimentul 1 Trăniceni, pentru că în luptele
ce s-au dat într-un defilău și a condus cu energie plătoral
înainte, și respins a mitralieră și provoca pierderea și corbi țară
cu aceasta la decăderea defilăului.

Ministru de Războiu ad. interim

Directorul personalului

Gova

N° 172.-

anul 1939 luna martie ziua 23.-

1939. Brevet prin care Ministerul de Războiu acordă sublocotenentului Nistor Teodorescu pentru faptele sale de vitejie în timpul primului război mondial ordinul „Steaua României cu spadă”.

Biblioteca documentară conține un volum de 5310 cărți, unele de o valoare deosebită sau foarte rare. Dintre acestea menționăm Biblia lui Șerban (1688), Istoria pentru începutul românilor în Dacia (Petru Maior), Buda (1812), Foaie pentru minte, inimă și literatură (1849), Curierul românesc (1839), Istoria generală a Daciei (D. Fotino), București, 1859, Revista Română, vol II, 1862, Regulamentul Organic, București, 1847, Magazin istoric pentru Dacia, București 1845, Analele parlamentare, București 1893, Letopisețul Țării Moldovei, Iași 1846, Buletinul ședințelor Adunării Ad-hoc ale Moldovei, Iași 1857, Învățăturile bunului și credinciosului domn al Țării Românești, Neagoe Basarab, către fiul său Teodosie, București, 1843, Gramatica românească, București, 1839, Manual de istoria Principatului Moldovei, Iași, 1845 și altele. De asemenea mai adăugăm colecția Hurmuzaki, Marele dicționar geografic precum și Dezbaterele Parlamentare și monitoarele oficiale (1831—1970).

IV. VALORIFICARE

Inestimabilul tezaur documentar deținut de filială este valorificat într-o formă diversificată prin cercetări de profil științific sau practic, ori acțiuni de popularizare.

Arhiviștii participă cu pasiune și entuziasm la folosirea documentelor în contextul cerințelor societății socialiste de participare plenară la cunoașterea istoriei patriei, a luptei poporului nostru pentru dreptate socială și independență națională.

Aniversarea unor momente din istoria patriei a prilejuit desfășurarea unor manifestări diversificate ca : sesiuni științifice, simpozioane, mese rotunde, întâlniri cu tineretul, vizite de elevi la sediul filialei, expoziții omagiale. Pentru realizarea unor acțiuni filiala a colaborat cu instituții sau organizații obștești cum ar fi : Inspectoratul școlar, Casa corpului didactic, Muzeul de istorie, Biblioteca județeană, Societatea de științe istorice, filiala Brăila, Universitatea cultural-științifică.

1944 luna July Nr. 128 ziua 24
Legiunea Jandarmilor Brăila
Biroul Poștal și Securității
către

COMANDAMENTUL GARNIZOANEI BRĂILA
COMANDAMENTUL STAPELOR 2 SERV. PRETORAL
SERVICIUL PRETORAL AL C. 2. ARMATA

J. G. J. Imp. C. 2. Arm. Nr. 1366 Telef. Of. 128

An onoare a raporta că în noaptea de 23/24. Iulie 1944, agenți comuniști au răspândit manifeste comuniste pe teritoriul orașului Brăila și în Căminul suburban Brăila.

Din orașul Brăila au fost colectate de organele Chesturii Poliției Brăila circa 200. exemplare manifeste, dar din Căminul suburban Brăila au fost colectate numai două exemplare ce au fost găsite de muncitorul Vela George pe strada Derebani din orașul Brăila.

Numele muncitor învârcă în Santierul Francez - Roma și a prețat aceste două manifeste șefului său de echipă, care la rândul lui a raportat cazul organelor de conducere ale Santierului și pe șeful poștului de jandarmi respectiv.

Manifestele au continut comunist și au fost ardate de agenții comuniști în timpul nopții prin curțile unor locuitori din oraș și pe străzi.

Sunt scris la mașina de scris pe hârtie subțire și seamănă "COMITETUL PATRIOTIC DE ELIBERAREA A TARII".

Deosebeni aceste manifeste au fost împachetate câte unul în hârtie de culoare albastră.

Intruând Legiunea un posesor decât două exemplare din aceste manifeste, vă rugăm să binevești a se adresa de D-v. Chesturii locale.

Suntem în curse investigației în unire cu organele Chesturii Poliției Brăila

COMANDANTUL LEGIUNII JANDARMI BRĂILA
LOCOȚIUL.

POPĂ ALEXANDRU

1944 iulie 24, Brăila — Adresa Legiunii de jandarmi Brăila către Garnizoana Brăila, prin care se anunță că membrii organizației comuniste din localitate au răspândit pe străzile Brăilei un mare număr de manifeste cu conținut antifascist

Printre multiplele manifestări s-a acordat o atenție deosebită popularizării prin expoziții documentare, dintre care menționăm doar câteva organizate cu prilejul unor aniversări. Expoziția „Anul revoluționar 1848 în orașul și județul Brăila” a fost organizată în anul 1958 cu prilejul aniversării a 110 ani de la eveniment. Au fost prezentate cu această ocazie documente inedite apreciate în mod deosebit de publicul brăilean care timp de 4 luni a vizitat-o în sălile din actuala clădire a teatrului. Alte expoziții au fost organizate la sediul filialei printre care și aceea intitulată : „Brăila 600”, dedicată sărbătoririi a 600 de ani de la prima atestare documentară a numelui orașului. Prezența la sărbătoare a unor personalități în Brăila, a făcut ca documentele, multe dintre acestea originale, să fie apreciate la un nivel deosebit.

Expoziția : „Lupta țăranimii din județul Brăila împotriva asupririi și exploatării — noua condiție social-economică a țăranimii brăilene în anii socialismului”, a fost dedicată aniversării a 70 de ani de la răscoala din 1907 și a fost vizitată nu numai de locuitorii din oraș ci și de cei din unele comune care au fost centre ale răsculațiilor.

Expoziția „Brăila și războiul pentru cucerirea independenței de stat a României, 1877—1878” a prezentat de asemenea un valoros fond documentar cu privire la acel eveniment. Un interes deosebit l-a provocat prezentarea documentelor privind începuturile conflictului de la Dunăre, susținerea materială și psihologică a războiului. La vizionarea expoziției s-a prezentat și filmul „File de istorie”, consacrat aceluși eveniment, realizat de Arhivele Statului Brăila și Cineclubul din localitate, film care a obținut premiul I la Festivalul național „Cântarea României”. Tot la sediul filialei s-a deschis și expoziția „Brăila în lupta pentru independență, libertate și suveranitate națională”, prilejuită de aniversarea a 60 de ani de la definitivarea procesului de unire a statului național unitar român. Documentele au trezit, de asemenea, un viu interes în rândul vizitatorilor. Expozițiile „Momente din istoria mișcării muncitorești brăilene” consacrată jubileului aniversării P.C.R. și aceea intitulată „90 de ani de la crearea partidului politic al clasei muncitoare” au fost apreciate în mod deosebit de publicul brăilean.

Colectivul a participat și la unele sesiuni științifice, organizate fie pe plan local, fie în alte locuri — București, Iași, Craiova, Ploiești, Pitești, Slobozia, Galați, unde s-au prezentat comunicări pe baza documentelor, unele publicându-se apoi în reviste de specialitate sau în diferite culegeri.

Dintre sesiunile organizate la Brăila, cu participarea filialei, menționăm : „Brăila 600“, organizată la 25 mai 1968, cu prilejul sărbătoririi a șase veacuri de la prima atestare documentară, „Locul istoriei în educarea patriotică și internaționalistă a elevilor“ (3—4 iunie 1972), „Din lupta țărânimii din județul Brăila împotriva asupririi și exploatării (februarie 1977), „Centenarul independenței (aprilie 1977)“ „Aniversarea a 60 de ani de la crearea P.C.R.“ (aprilie 1981), „90 de ani de la crearea partidului politic al clasei muncitoare“ (martie 1983).

O suită de manifestări au avut loc în anul 1979 cu prilejul sărbătoririi săptămânii internaționale a arhivelor. În cadrul acestora menționăm întâlnirea cu prietenii arhivelor și prețuitorii de documente, masa rotundă, sesiunea de comunicări științifice. Lângă aceste manifestări adăugăm și unele emisiuni radio și tv., la care a participat filiala pe diferite teme de istorie.

Periodic sala de studiu a filialei a fost vizitată de grupuri de elevi, de la diferite școli, ori grupuri de muncitori pentru a asculta expunerile făcute de cadrele filialei, făcându-se astfel educația patriotică și în același timp o popularizare a documentelor. Ca păstrători ai tezaurului de documente pe baza căruia se scrie istoria unică a patriei noastre arhiviștii au o responsabilitate sporită să participe la educarea pionierilor, a școlărilor, a tineretului muncitor.

Un sprijin deosebit, în toate acțiunile noastre, l-am avut din partea Comitetului județean P.C.R. Brăila — secția de propagandă și Cabinetul de partid, sub îndrumarea căruia s-a desfășurat activitatea filialei precum și a Combinatului de cultură și educație socialistă al județului Brăila.

Publicațiile constituie o formă deosebită a valorificării documentelor pe care le deține filiala. Colectivul filialei a publicat în

ultimii ani lucrări pe care le-a apreciat un public larg din care menționăm volumele : „Documente privind istoria orașului Brăila — 1831—1918“ și „Îndrumător în Arhivele Statului județul Brăila“ ambele editate de Direcția Generală a Arhivelor Statului. De asemenea menționăm participarea la elaborarea volumelor „Monografia județului Brăila“ și „Județele patriei — Brăila“. Studii și articole de arhivistică au apărut și în reviste de specialitate ca : „Revista Arhivelor“, „Studii“, „Studii și articole de istorie“, „Revista de istorie“, „Istros“. Printre articolele publicate în aceste reviste menționăm : „Din istoria economică, politică și socială a orașului și județului Brăila în anii Unirii Principatelor“, „Date privind anul revoluționar 1848 în orașul și județul Brăila“, „Mișcarea muncitorească brăileană în perioada avântului revoluționar 1918—1921“. Alte articole au apărut în presa și revista locală „Analele Brăilei“, popularizându-se documentele semnificative pentru marele public. În ziarul local arhiviștii au scris articole în cadrul unor rubrici permanente (De la A la Z), „Arhiva mărturisește“, fiind apreciate mai ales pentru aspectele inedite.

Arhivele Brăilei au fost studiate și pentru scopuri practice. Menționăm în acest sens, cercetările întreprinse pentru renovarea clădirii teatrului brăilean, restaurarea clădirilor de pe strada Republicii, sistematizarea unor străzi. De asemenea s-au întreprins cercetări pentru lucrări de îndiguire în zona inundabilă din județ, filiala oferind o bogată documentație.

*

Arhivele Statului, păstrătoare ale inestimabilelor tezaure documentare se bucură an de an tot mai mult de grija partidului și statului. Am putea compara Arhivele Statului din țara noastră cu un arbore imaginar, cu rădăcini în fiecare județ, oraș, comună, sat, căci creatori de documente sînt oriunde este munca omului, muncă din care rezultă minunate opere, dar și urme scrise, pentru contemporaneitate și posteritate. Și în județul Brăila, ca și în alte județe

ale țării arhiviștii îndrumă, coordonează și participă la netezirea drumului de a se culege ceea ce este bun, mai valoros printre documente, pentru ca acestea să fie păstrate și apoi depozitate cu grijă pentru noi și generațiile viitoare. Arhivistul este chemat să ocrotească aceste valori, să le conserve, să le selecteze, să grăbească drumul documentului spre circulație științifică, ori practică. Misiunea sa este de fapt o punte de legătură din trecut prin prezent spre viitor și în același timp un permanent mesaj pentru posteritate.

Dar pe lângă arhiviști și alți lucrători din Arhivele Statului, una din cele mai vechi instituții naționale, trebuie să avem în vedere și pe acei arhivari și toți acei care au pregătit documente oriunde s-a creat sau se creează arhivă, căci și aceștia au partea lor de contribuție în formarea tezaurului documentar național.

Ca în toate județele țării, și în județul Brăila arhiviștii, alți lucrători din domeniul arhivelor se preocupă permanent de a ridica tot mai mult din adâncuri comori cunoscute mai puțin, ori chiar necunoscute.

Și aceasta o fac cu perseverență și mai ales cu pasiune și permanentă pregătire pentru a răspunde zi de zi cerințelor de pe trepte tot mai înalte ale societății socialiste contemporane, ale patriei.

RESUMÉ

La micromonographie de la Filiale des Archives de l'Etat du département de Brăila se propose de présenter brièvement au grand public mais aussi aux historiens et à d'autres chercheurs, quelques aspects de l'évolution des archives de ce département, dans le contexte de son développement historique.

En tant que possesseur de la plus significative partie du trésor documentaire de cette zone du pays, la filiale s'est engagé pleinement à soutenir la nouvelle historiographie, en s'imposant pendant les trois décennies d'activité parmi les institutions culturelles importantes du département du Brăila.

Situé à l'est du pays, au lieu de rencontre des trois provinces roumaines, Muntenie, Moldavie et Dobroudja, confiné par le Danube qui amasse pour la dernière fois ses eaux avant d'être reçues par le Delta et jétées dans la Mer, le territoire de Brăila a été habité depuis des temps immémoriaux. Les découvertes archéologiques confirment la continuité de la population autochtone dans les endroits de Brăila, et les informations écrites attestent du point de vue documentaire l'existence du département depuis la XVI-ème siècle.

Les documents d'archive confirment la vie intense de cette région, une vraie porte du pays, les habitants de Brăila ayant contribué directement à la lutte du peuple roumain pour liberté sociale et unité nationale.

Le département connaît son vrai développement économique, sociale et culturel dans les années qui ont suivi la libération du pays quand il devient une importante région, le socialisme lui donnant une nouvelle jeunesse, une renaissance dans tous les domaines, de larges possibilités de valoriser les ressources matérielles et spirituelles.

Dans la seconde partie de l'ouvrage on fait une courte présentation des archives créés sur le territoire du département de Brăila, de leur évolution

jusqu'à la création des Archives de l'Etat comme institution spécialisée, puis, de son activité, en insistant surtout sur l'enrichissement des dépôts avec de nouveaux documents. L'ouvrage met en valeur les fonds et les collections archivistiques plus importants de cette filiale, ainsi que les informations comprises dans ceux-ci, qui peuvent intéresser les chercheurs. La micromonographie se propose d'attirer l'attention sur l'abondance des informations comprises dans les Archives de Brăila.

Tiparul executat la I. P. „13 Decembrie 1918“, sub comanda nr. 2/39.

